

# **DR. WILHELM FILDERMAN. UN AVOCAT AL ETNIEI SALE. UN AVOCAT AL CAUZEI NAȚIONALE A ROMÂNIEI**

**Ionel Ioniță**

La București, un eveniment editorial deosebit marchează începutul de an 2000, Fundația Dr. Wilhelm Filderman a editat primele două volume ale operelor fostului lider al populației evreiești din România. Aceste două volume din opera Dr. Filderman au văzut lumina tiparului având ca titlul „Un avocat al etniei sale. Un avocat al cauzei naționale a României”. Ediția este îngrijită de Teodor Wexler și Michaela Popov și au fost lansate la Muzeul de Artă și Istorie a Municipiului București în ziua de 1 Martie 2000.

De fapt, cele două volume din opera Dr. Filderman, apărute în editura fundației ce-i poartă numele, sunt procese-verbale ale luptei liderului evreu-român pentru emancipare, împotriva antisemitismului, pentru respectarea prevederilor Tratatului Naționalităților de la Saint Germain din 1919, pentru apărarea dreptului la existență a cultului mozaic, pentru dreptul la instrucție a tineretului evreu.

Editorii prezintă documente privind participarea lui Filderman la elaborarea Constituției României din anul 1923. Dar și intervențiile sale pentru apărarea acestei Constituții.

Un loc aparte este rezervat luptei pe care Filderman a dus-o în anii martiriului evreilor din România. Sunt publicate un număr important de scrisori și memorii adresate conducătorilor României acelor zile pentru a se stopa martiriul evreilor. Unele dintre documente văd lumina tiparului pentru prima oară. După cum pentru prima oară sunt publicate documente privind solidarizarea unor intelectuali români cu lupta pe care o ducea Filderman. Numele acestor intelectuali ar trebui să figureze post mortem pe listele de dreپți ai popoarelor și ei fac cinste poporului român.

Pentru prima oară sunt publicate documente care infirmă legenda colaborării evreilor la amputarea granițelor de est ale României, sau simpatia evreilor din Basarabia și Bucovina față de ocupantul sovietic. Citez în acest context scrisoarea adresată de liderul evreu regelui Carol II în care se contestă hotărârea din 28 Iunie 1940 de a se ceda fără luptă Basarabia și Bucovina de nord sau „Nota de discuții” cu colonelul Orezeanu în care Filderman afirmă că la 23 Iunie 1941 la Piatra Neamț, la sediul Comandamentului de Căpetenie al Armatei că i-a cerut generalului Antonescu mobilizarea evreilor spre a lupta contra ocupantului sovietic.

Volumele editate de Fundația Dr. Filderman prezintă documente vizând participarea lui Filderman la tratativele de scoatere a României din război. Dar și respingerea încercărilor Partidului Comunist de a-i înarma pe evrei, într-o presupusă răscoală anti Antonescu.

Și după 23 August 1944, Filderman a rămas un luptător. Văd lumina tiparului corespondența cu Lucrețiu Pătrășcanu și alți lideri ai timpului, pentru retrocedarea bunurilor evreiești și pentru anularea legilor rasiale. Surpriza pentru cititori este că Pătrășcanu era unul dintre cei care de fapt se opunea abrogării legilor rasiale. Urmărind stenograma ședinței Biroului Politic al P.M.R. din Ianuarie 1953 ne dăm seama că de fapt Pătrășcanu nu făcea decât să reflecte punctul de vedere al partidului său.

Din volumele publicate de Fundația Filderman mai aflăm că mulți evrei rămași în viață după deportarea în Transnistria au fost deportați a doua oară de armata sovietică. Sunt prezentate schimburile de scrisori între Filderman și generalul Vinogradov.

Volumele „Dr. Filderman. Un avocat al etniei sale. Un avocat al cauzei naționale a României” se bucură de o prefață semnată de Acad. Prof. Dr. Dan Berindei, șeful secției de istorie a Academiei Române și o postfață semnată de Acad. Prof. Dr. Nicolae Cajal, Președintele Fundației Filderman.

La lansarea de carte de la Muzeul de Artă și Istorie a Municipiului București au prezentat această lucrare: Acad. Prof. Dr. Nicolae Cajal, Acad. Prof. Dr. Dan Berindei, Prof. Dr. Florin Constantiniu, membru corespondent al Academiei Române, Dr. Adrian Niculescu – Lector la Școala de Științe Politice și Jurnalistică, Dr. Adrian Cioroianu – Asistent universitar, Teodor Wexler coautor al antologiei.